

การพัฒนารูปแบบการศึกษาต่อเนื่องเพื่อความสอดคล้องกับ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

นายเอกศักดิ์ แดงเดช

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-2873-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I2087456X

THE DEVELOPMENT OF CONTINUING EDUCATION MODEL IN
RELEVANCE TO THE NATIONAL EDUCATION ACT B.E. 2542

Mr. Eaksakdi Daengdej

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Non-Formal Education
Department of Non-Formal Education

Faculty of Education
Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-2873-5

เอกศักดิ์ แดงเดช : การพัฒนารูปแบบการศึกษาต่อเนื่องเพื่อความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (THE DEVELOPMENT OF CONTINUING EDUCATION MODEL IN RELEVANCE TO THE NATIONAL EDUCATION ACT B.E.2542) อ. ที่ปรึกษา : ศ. อุณา นพคุณ, อ. ที่ปรึกษาร่วม : ศ. ดร. ดิเรก ลาววัลย์ศิริ, 331 หน้า. ISBN 974-17-2873-5

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการศึกษาต่อเนื่องให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการเก็บข้อมูล 6 ขั้นตอนคือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การยกยกรูปแบบการศึกษาต่อเนื่อง 3) การวิเคราะห์โครงสร้างรูปแบบ 4) การปรับโครงสร้างรูปแบบ 5) การวิเคราะห์โครงสร้างรูปแบบที่ผ่านการปรับ 6) สรุปรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานการศึกษาต่อเนื่องของมหาวิทยาลัยในประเทศ 4 แห่ง มหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา 3 แห่ง และผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทยซึ่งเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ระดับบริหารหรือด้านวิชาการของหน่วยงานการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 2 กลุ่มแบ่งเป็นกลุ่มที่ 1 จำนวน 16 ท่าน และกลุ่มที่ 2 จำนวน 9 ท่าน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โครงสร้างรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องที่สังเคราะห์ขึ้น โครงสร้างรูปแบบที่ผ่านการปรับ เทปบันทึกเสียง ตัวผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย โดยมีกรวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยวิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ซึ่งเป็นวิธีการตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) โครงสร้างการดำเนินงานหน่วยงานการศึกษาต่อเนื่องควรเป็นหน่วยงานหารายได้ในรูปแบบวิสาหกิจ มีการบริหารแบบโครงการ พึ่งตนเองมีกำไรเหลือที่จะสนับสนุนโครงการบริการสังคม และผู้ด้อยโอกาส สำรวจความต้องการสังคมสม่ำเสมอ ใช้เทคโนโลยีช่วยเสริมระบบงาน 2) การบริการวิชาการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตแก่ประชาชนทุกกลุ่ม เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน มีหลักสูตรหลากหลายตอบสนองความต้องการ และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ใช้เทคนิคการเรียนทางไกล และ การใช้สื่อสารมวลชนขยายโอกาสพัฒนาคุณภาพ มาตรฐาน ประเมินผลที่มีการติดตามผลพัฒนาสื่อการเรียนการสอน เน้นการศึกษาเป็นเรื่องสนุก และ 3) เครือข่ายในการบริการร่วมมือกับองค์กรการศึกษาอื่นๆ เพื่อขยายการให้บริการ ระดมทรัพยากรจากทุกองคัพพพในสังคม ร่วมจัดการศึกษาร่วมกับแหล่งการเรียนรู้เพื่อให้เกิดเครือข่ายการเข้าถึงความรู้อย่างไม่มีขอบเขต ตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาสของแต่ละบุคคลเพื่อก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

ภาควิชา การศึกษานอกโรงเรียน

ลายมือชื่อนิติ

สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4184966327: MAJOR NON-FORMAL EDUCATION

KEY WORD: NON-FORMAL EDUCATION / CONTINUING EDUCATION / NATIONAL EDUCATION ACT B.E. 2542

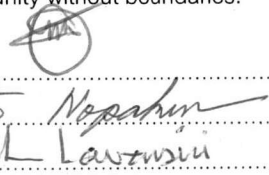
EAKSAKDI DAENGDEJ: THE DEVELOPMENT OF CONTINUING EDUCATION MODEL IN RELEVANCE TO THE NATIONAL ACT B.E. 2542. THESIS ADVISOR: PROF. OONTA NOPAKUN, THESIS CO ADVISOR: PROF. DIREK LAWANSIRI, Ph.D., 331 pp. ISBN 974-17-2873-5

This research aimed to develop the model of Continuing Education in relevance to the National Education Act B.E. 2542. The study was conducted by using Qualitative Research Methods. There were 6 steps in order to collect data: 1) data collecting and basic information study 2) initial Continuing Education model set up 3) initial model analysis 4) adjust model 5) adjusted model analysis and 6) summarize Continuing Education model in relevance to the National Education Act B.E. 2542. The content analysis of this research contained data of Continuing Education department of 4 Universities in Thailand and 3 Universities in the United State, and two sample group of Thai experts: the first group included the management and academic proficient in Continuing Education department and also the expert in Non-formal Education department with regarded to 16 people; the second group involved the number of 9 managements in Continuing Education departments. Research tools were: structured interview protocol, initial Continuing Education model set up, adjusted model, tape recorder, researcher, and research assistants. Analytic induction was employed to analyze basic data of Continuing Education departments. While qualitative content analysis and descriptive analysis were operated upon the indepth interview data as well as focus group discussion information.

The findings of this study are; 1) a state enterprise structured which is self-supporting and maintains profits in order to conduct social service projects which focused on disadvantage groups, as well as using technology and examining social needs. 2) provides academic services to promote Life Long Learning to all target groups and focused on the community involvement. Various courses to support target's satisfaction and their needs. Make use of distance learning technology and mass media to convey the opportunities of standardized learning quality. Follow up evaluation process should be employed. The development of the Education Mediated focused on the enjoyment of learning. 3) Initiate cooperation networks to extend the academic services and extract social resources to organize learning community without boundaries.

Department Non-formal Education
Field of study Non-formal Education
Academic year 2002

Student's signature
Advisor's signature
Co-advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือและความเอื้ออาทรของบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์อุ้นดา นพคุณ และท่านอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คือศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ลาวัญย์ศิริ ที่กรุณาให้การสนับสนุน ให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนให้แนวทางในการดำเนินงานวิจัย และที่สำคัญที่สุดที่กำกับใจตลอดระยะเวลาในการทำงานครั้งนี้

งานวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์ด้วยความสนับสนุนจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ทนตแพทย์จิรศักดิ์ นพคุณ รองศาสตราจารย์บำรุง สุขพรรณ รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพรรณิ สมบุญธรรม ดร.ชัยยศ อิมสุวรรณ์ ดร.ปาน กิมปี รองศาสตราจารย์สราวุธ สุธรรมสา รองศาสตราจารย์ นายแพทย์วัชระ รุจิเวชพงศธร รองศาสตราจารย์วิไลพร สิริมงคลรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลัช จงสืบพันธ์ ดร.ชูชาติ สุขชู รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สวรรยาธิปิติ รองศาสตราจารย์ ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาถ พันธมนาวิน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ บุญช่วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกรณ์ ทรัพย์กรานนท์ รองศาสตราจารย์ลัดดา ศิลาน้อย ดร.ผดุง พรหมมูล คุณศิวพร สาริสุต คุณตติยา เขยชุม คุณวิยะดา จอกทอง คุณอมรา จวงพานิช และคุณวารี ระหงษ์

การทำงานวิจัยครั้งนี้ นอกจากผลสัมฤทธิ์ด้านงานวิจัยแล้ว ผู้วิจัยยังได้รับองค์ความรู้ใหม่เพิ่มเติมเป็นอย่างมาก รวมถึงแนวคิดด้านการศึกษาต่อเนื่องโดยเฉพาะเรื่องเครือข่าย และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยเกิดความคิดทำโครงการ Mini-MBA ฉบับสามก๊ก โดยใช้เนื้อหาด้านการวางกลยุทธ์และการบริหารจัดการจากภาพยนตร์เรื่องสามก๊กเป็นสื่อและแนวทางจัดการเรียนการสอน โดยมีแนวความคิดในการประสานความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับหน่วยงานการศึกษาต่อเนื่องมหาวิทยาลัยของรัฐทุกสถาบัน

และจากความรู้สึกในเบื้องต้น ผู้วิจัยขอขอบคุณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ พัฒนาความคิดอ่าน ทักษะ ตลอดจนสร้างสมสำนึกความรับผิดชอบที่บัณฑิตพึงมีต่อสังคม กระตุ้นให้เกิดความคิดอ่านในการทำประโยชน์ต่อบ้านเมือง เพื่อแทนคุณประชาชนที่มีส่วนเสียภาษีอากรสนับสนุนสถาบันการศึกษาของรัฐ ที่ทำให้ผู้วิจัยได้รับการศึกษาระดับดุขฎีบัณฑิตด้วยอัตราค่าเล่าเรียนที่ประหยัดมากกว่าการไปเรียนในต่างประเทศ

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณในกำลังใจและความช่วยเหลือของ ดร.จินตนา แสงสว่าง แดงเดช และทีมงานศูนย์การศึกษาเอ็ดดูเคชั่นมอลล์ทุกคน ที่มีส่วนร่วมผลักดันให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	10
2 วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.....	11
แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต.....	15
แนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	29
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่อง.....	36
แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายการเรียนรู้.....	71
แนวคิดเกี่ยวกับวิทยาลัยชุมชน.....	77
แนวคิดของการบริการวิชาการ.....	83
งานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	93
กรอบความคิดในการวิจัย.....	98
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	102
ขั้นตอนการวิจัย.....	103
ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	103
ขั้นตอนที่ 2 การยกร่างรูปแบบการศึกษาต่อเนื่อง.....	106
ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์โครงร่างรูปแบบ.....	108

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ขั้นตอนที่ 4 การปรับโครงสร้างรูปแบบ.....	110
ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์โครงสร้างรูปแบบที่ผ่านการปรับ.....	111
ขั้นตอนที่ 6 สรุปรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.....	113
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	114
ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลและการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	114
ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ยกวางรูปแบบการศึกษาต่อเนื่อง (Initial Model Set Up).....	137
ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์โครงสร้างรูปแบบ (Initial Model Analysis) โดยวิเคราะห์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview).....	142
ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ปรับโครงสร้างรูปแบบ (Adjusted Modes).....	214
ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์โครงสร้างรูปแบบที่ผ่านการปรับ (Adjusted Model Analysis) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion).....	221
ขั้นตอนที่ 6 วิเคราะห์สรุปรูปแบบการศึกษาต่อเนื่องที่มีความสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (Continuing Education Model In Relevance to The Nation Education Act B.E 2542).....	252
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	265
สรุปผลการวิจัย.....	266
อภิปรายผล.....	279
ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้.....	283
ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	285
รายการอ้างอิง.....	286
บรรณานุกรม.....	291
ภาคผนวก.....	293
ภาคผนวก ก.....	294
ภาคผนวก ข.....	313
ภาคผนวก ค.....	326
ภาคผนวก ง.....	328
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	331

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	เปรียบเทียบโครงสร้างและการจัดการหน่วยงานการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยในประเทศ.....	119
4.2	เปรียบเทียบโครงสร้างและการจัดการหน่วยงานการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ.....	125
4.3	เปรียบเทียบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับความ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.....	132
4.4	สถานภาพตำแหน่งงานของผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 1.....	143
4.5	สถานภาพตำแหน่งงานของผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 2.....	222

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
2.1	แสดงระบบการให้การศึกษาตลอดชีวิต.....	16
2.2	แสดงองค์ประกอบพื้นฐานในกระบวนการศึกษาตลอดชีวิต.....	17
2.3	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาต่อเนื่อง.....	39
2.4	แสดงกรอบความคิดในการวิจัย.....	101
3.1	แสดงขั้นตอนการวิจัย.....	103
3.2	แสดงขั้นตอนการยกวางรูปแบบการศึกษาต่อเนื่อง.....	106
3.3	แสดงขั้นตอนการปรับโครงสร้างรูปแบบ.....	111
3.4	แสดงขั้นตอนการประเมิน และสรุปผลการพัฒนารูปแบบ.....	113
4.1	แสดงโครงสร้างหน่วยงานการศึกษาต่อเนื่อง.....	253
5.1	แสดงโครงสร้างหน่วยงานการศึกษาต่อเนื่อง.....	267

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย